

FINESTRA D'OPORTUNITAT

Una persona un vot? Segur?

per Quim Bosch

A la política espanyola cíclicament apareix el debat del sistema electoral. Es dóna per fet que l'actual sistema beneficia els partits regionals (catalans i bascos) que en resulten sobrerrepresentats i dificulten la governabilitat. I s'invoca el principi que el vot de tothom hauria de valer el mateix per reclamar una reforma de la llei electoral que acabi amb aquesta injustícia. Aquesta és una de les sis condicions que Albert Rivera va posar a Mariano Rajoy per votar a favor de la seva investidura.

El sistema actual

Què hi ha de cert i què de mite en aquesta cantarella? Abans d'anar a les dades reals repassem el mètode d'assignació d'escons al Congrés dels Diputats. Es fa en dues etapes. Primer es distribueixen els 350 escons del Congrés entre totes les circumscripcions electorals (les províncies més Ceuta i Melilla) en funció del cens (no dels vots). I després, dins de cada circumscripció es distribueixen els escons entre les candidatures (en funció dels vots). En ambdós casos s'apliquen criteris de proporcionalitat (com més sou, més us en toquen) però en cap dels dos casos s'aplica una proporcionalitat pura. El més curiós és que els factors correctius van en direccions oposades, així mentre en el primer pas es beneficien les circumscripcions petites (en nom de la cohesió territorial) en el segon pas es beneficien els partits majoritaris (en nom de la governabilitat). És cert que un vot a Lleida val més que un vot a Barcelona, però també és cert que un vot al PP val més que

un vot al PACMA. I qui defensi que tots els vots valguin el mateix hauria de tenir en compte ambdós fets. Altrament estarà fent trampes.

26-J

Com li van anar les coses a cada partit a les darreres eleccions generals? És tan fàcil com dividir el nombre de vots que va obtenir entre el nombre d'escons que va aconseguir. Aquest quocient ens diu quants vots va necessitar cada partit per aconseguir un escó. Si dividim els més de 24 milions de vots que hi va haver a Espanya entre els 350 escons del Congrés obtindrem una xifra (69.542 vots/escó) que ens servirà de referència per saber qui es pot queixar de l'actual sistema electoral i qui no.

El resultat, entre els partits amb representació parlamentària, és a la següent taula. El resultat està ordenat de manera que a dalt de la taula hi ha els partits que millor van rendibilitzar els vots (a qui el sistema electoral "beneficia") i a baix hi ha els partits "que es poden queixar".

	<u>Vots</u>	<u>escons</u>	<u>Vots/escó</u>
PNB	286.215	5	57.243
PP	7.906.185	137	57.709
CDC	481.839	8	60.230
PSOE	5.424.709	85	63.820
Ps-En Marea	344.143	5	68.829
TOTAL ESPANYA	24.339.604	350	69.542
ERC	629.294	9	69.922
Ps-ECP	848.526	12	70.711
Ps-UP	3.201.170	45	71.137
Ps-Compromís	655.895	9	72.877
CC	78.080	1	78.080
Bildu	184.092	2	92.046
Cs	3.123.769	32	97.618

Ciutadans ha estat el partit més perjudicat amb l'actual sistema, però no gaire més que Bildu; i certament molt menys que el PACMA, que amb més de 280 mil vots no va aconseguir cap escó.

Anem a veure quin Congrés tindriem si tots els vots haguessin valgut igual.

Tots els vots valen igual

Això vol dir circumscripció electoral única, però també vol dir lliurar-nos de la llei d'Hont. Quin Congrés n'hauria sortit?

	<u>Vots</u>	<u>escons</u>	<u>Diferència respecte sistema actual</u>
PP	7.906.185	116	-21
PSOE	5.424.709	79	-6
Ps-UP	3.201.170	47	+2
Cs	3.123.769	46	+14
Ps-ECP	848.526	12	=
Ps-Compromís	655.895	10	+1
ERC	629.294	9	=
CDC	481.839	7	-1
Ps-En Marea	344.143	5	=
PNB	286.215	4	-1
PACMA	284.848	4	+4
Bildu	184.092	3	+1
Vots en blanc	178.521	3	+3
CC	78.080	1	=
Recortes Cero	51.742	1	+1
UPyD	50.282	1	+1
Vox	46.781	1	+1
BNG-Nós	44.902	1	+1

Les dades contradiuen el mite segons el qual el sistema electoral beneficia els partits regionals. És cert que CDC i el PNB han obtingut un escó més del que els atorgaria un sistema on tots els vots comptessin el mateix, però en canvi Compromís, Bildu i BNG-Nós en surten perjudicats. En Comú Podem, ERC, En Marea i CC obtindrien la mateixa representació es comptés com es comptés. De fet, en un sistema on tots els vots valguessin el mateix els partits “regionals” encara tindrien més presència parlamentària.

Si del que es tracta és de fer justícia amb els votants, els partits més sobrerrepresentats no són els regionals sinó els grans partits estatals, PP (+21) i PSOE (+6). I si bé Cs té motius per queixar-se, també hauríem de pensar en els més 280.000 votants del PACMA i les més de 180.000 persones que van votar en blanc.

Ara que tothom malparla de la possibilitat d’anar a unes terceres eleccions tampoc podem ignorar que un Congrés on “tots els vots valguessin el mateix” seria encara més ingovernable. Qualsevol dels pactes amb que ara s’especula estarien encara més lluny de possibilitar un govern estable: PP+Cs sumarien 7 escons menys que ara, i PSOE+confluències de Podemos 3 menys.

És aquesta la reforma electoral que Albert Rivera té al cap? És aquesta reforma electoral que PP i PSOE poden beneir?

Altres reformes

Els arguments que cíclicament es fan servir per criticar l’actual sistema electoral donen per fet que l’actual sistema sobrerrepresenta els partits regionals i que això dificulta la governabilitat d’Espanya. Això ens dona una bona pista: el model que proposaran reduirà la presència dels partits regionals i

incrementarà la dels grans partits estatals. Com es pot aconseguir? En primer lloc mantenint la llei d'Hont, cosa que de facto serà fer que diferents vots valguin diferent. En segon lloc introduiran un percentatge mínim de vots respecte el conjunt de l'Estat, i això deixarà fora els partits que haurien de tenir una representació parlamentària petita.

Un tall del 2% respecte el total de vots d'Espanya continuaria deixant fora del Congrés els més de 280.000 votants del PACMA, però també n'expulsaria Coalició Canària (actualment, 1 escó), Bildu (2), el PNB (5) i En Marea (5). Si En Marea es comptés simplement com a Podemos –com fa la mesa del Congrés- aquest canvi tindria un impacte molt petit en la governabilitat d'Espanya, perquè ni CC ni el PNB han estat mai cap obstacle. En canvi, un tall del 3% comportaria un canvi radical en la composició del Congrés perquè n'exclouria Compromís, ERC i CDC.

El tall, i no la circumscripció electoral única, és el que pot transformar la composició del Congrés.

A la següent taula hi ha una comparativa de la composició del Congrés d'acord amb els resultats del propassat 26-J en varis escenaris diferents. Composició actual. Circumscripció electoral única, proporcionalitat pura (sense llei d'Hont), i sense tall de percentatge de vots (escenari A). Circumscripció electoral única, llei d'Hont, sense percentatge mínim de vots (escenari B). Circumscripció electoral única, llei d'Hont, i un tall del 2% dels vots (escenari C). Circumscripció electoral única, llei d'Hont, i un tall del 3% dels vots (escenari D).

	<u>Escons actuals</u>	<u>Escenari A (proporcional)</u>	<u>Escenari B (Hont)</u>	<u>Escenari C (Hont, 2%)</u>	<u>Escenari D (Hont, 3%)</u>
PP	137	116	119	125	136
PSOE	85	79	81	86	92
Ps-UP	45	47	48	50	55
Cs	32	46	47	49	53
Ps-ECP	12	12	12	13	14
Ps-Compromís	9	10	9	10	
ERC	9	9	9	10	
CDC	8	7	7	7	
Ps-En Marea	5	5	5		
PNB	5	4	4		
PACMA		4	4		
Bildu	2	3	2		
Vots en blanc		3	2		
CC	1	1	1		
Recortes Cero		1			
UPyD		1			
Vox		1			
BNG-Nós		1			

La taula reflecteix clarament l'impacte de la llei d'Hont per bloquejar l'entrada de partits petits al Congrés, però en canvi la poca incidència en la representació dels partits regionals. La taula també reflecteix que un sistema electoral purament proporcional (on tots els vots comptin el mateix) no

reduiria i ni la presència ni el pes dels partits regionals i en canvi dificultaria encara més la governabilitat atès que donaria entrada a un eixam de partits petits.

Imatge de portada: Congrés dels Diputats espanyol. **Font:** Morguefile.

QUIM BOSCH

Barcelona, 1966. Doctor en Física pel Trinity College Dublin (1995) i màster en Comunicació Científica per l'IDEC-UPF (2005). Fa anys es va passar al cantó fosc, la gestió de l'R+D, i actualment és gerent de l'Institut de Física d'Altes Energies (IFAE), un dels sis centres CERCA que integren el Barcelona Institute of Science and Technology (BIST). Ho compagina amb la divulgació científica: traductor del programa "HiRISE Beautiful Mars", primer –i fins ara únic- recurs en català d'una missió activa de la NASA, i autor del conte "Take, el fotó". Podeu llegir-me a: <http://blocs.mesvilaweb.cat/quimbosch>.